

**DE MOSFLORA VAN HET 'ONDERWATERPARK' RAUWBRAKEN
TE BERKEL ENSCHOT (Gemeente Tilburg).**

Verslag van het inventarisatieonderzoek '2004'.

Samenstelling Chr. Buter.

Onderzoek uitgevoerd onder auspiciën van de MWG - KNNV Afd. Tilburg.
Grafische vormgeving H. Backx te Breda.

1. Het 'Onderwaterpark' Rauwbraken.

Gelegen in kilometervak: Amersfoort coördinaten: 137-399.

Het betrokken gebied betreft een voormalige zandwinput, direct gelegen aan de rand van de kern van Berkel Enschoot, die momenteel deels als open zwembad en deels als oefenwater voor de duiksport (scuba diving) is ingericht. De oppervlakte van dit park bedraagt ca. 2 hectare, waarvan het overgrote deel door de waterpartij wordt ingenomen. De betrekkelijk smalle oever heeft een vrij open, goed gemêleerde boom/struikbeplanting die, in weerwil van een hekwerk, vrijwel naadloos aansluit aan de plantsoenen langs de aangrenzende openbare wegen.

Het beheer van dit 'onderwaterpark' is er primair op gericht de waterkwaliteit te optimaliseren evenals de natuurwaarde van met name het oeverdeel.

Teneinde een beter inzicht te krijgen inzake de biodiversiteit binnen het betreffende gebied werd o.a. de onderhavige inventarisatie van de mosflora uitgevoerd. (De mosflora van het betrokken gebied werd nooit eerder onderzocht).

2. De resultaten.

Het totaal aangetroffen aantal mossoorten bedraagt 34, (32 bladmos- en 2 levermossoorten). Dit aantal moet, gezien de beschikbare 'ruimte', zeker als 'vrij groot' worden aangemerkt, waardoor de aanwezige mosflora nu reeds in ruime mate bijdraagt aan de totale biodiversiteit. Nadere beschouwing leert dat verreweg de meeste van de aangetroffen mossoorten wel 'thuis zijn' in urbane milieus. Dergelijke mossoorten zijn afhankelijk van de aanwezigheid van steensubstraten (beton, baksteen e.d.) of van menselijke activiteiten in de vorm van grondverzet in welke vorm dan ook, (bijvoorbeeld het schoffelen van perken e.d.). Enigermate onverwacht was het aantreffen van soorten die eerder als 'bosmossen' betiteld moeten worden. Hiertoe behoren: het Gewoon pluisjesmos, het Gewoon peermos, het Heideklauwtjesmos, het Fraai haarmos en zeker het Geklauwd pronkmos.

Verdere beschouwing, met name het massaal voorkomen van o.a. het Moerassikkelmos en het Beekmos op het oeverbereik en alléén dan die soorten, doet sterk vermoeden dat de oeverrand te eutroof en derhalve niet geschikt is als biotoop voor andere mossoorten. Deze situatie is vermoedelijk het gevolg van ingespoelde nutriënten uit de omgeving en deels t.g.v. het gebruik als zwembad. De waterspiegel van betrokken plas ligt altijd lager dan het omringende maaiveld waarbij de waterhoogte sterk afhankelijk is van de meteorologische omstandigheden.

Verschraling van zowel het water als van het oeverbereik zal vrijwel zeker 'een lange adem' vergen, maar indien dat bereikt kan worden zal ook de mosflora daar wel bij varen. Mossen gedijen vrijwel alleen in oligotrofe omstandigheden en zijn daarnaast vaak gevoelig voor verdringing, (door bijvoorbeeld 'hogere planten'). Het periodiek maaien en verwijderen van maaisel en (blad)strooisel dragen zeker bij aan dit 'verschralingsproces'.

Hoewel een ietwat heikel punt, is het toch raadzaam bemesting, in welke vorm dan ook, van het 'zwembadgazon' na te laten.

Opmerking:

Nadrukkelijk wordt erop gewezen dat een inventarisatie in feite niets anders is dan een 'momentopname', welke geen andere dan feitelijke conclusies toelaat. De mosflora, ook die in het onderhavige gebied, kan en zal veranderingen ondergaan, zulks niet alleen vanwege de successie, de natuurlijke opvolging. Ook kunnen onvoorziene meteorologische omstandigheden en/of milieu-effecten hierbij een grote, zelfs bepalende rol spelen.

3. Overzicht van de aangetroffen mossoorten.

a. BLADMOSEN [Musci].

1. Amblystegium serpens. GEWOON PLUISDRAADMOS.	A1.	E/L.	Alg.
2. Atrichum undulatum. GROOT RIMPELMOS.	A3.	T.	Alg.
3. Barbula convoluta. GEWOON SMARAGDSTEELTJE.	A3.	T.	Alg.
4. Barbula unguiculata. KLEISMARAGDSTEELTJE.	A3.	T.	Alg.
5. Brachythecium albicans. BLEEK DIKKOPMOS.	A2.	T.	Alg.
6. Brachythecium rutabulum. GEWOON DIKKOPMOS.	A3.	T/E/L.	Alg.
7. Bryum argenteum. ZILVERMOS.	A3.	T/L/E.	Alg.
8. Bryum barnesii. GEELKORRELKNIKMOS.	A3.	T/L.	Alg.

9. Bryum bicolor. GROFKORRELKNIKMOS.	A1.	T.	Alg.
10. Bryum capillare. GEDRAAID KNIKMOS.	A3.	E/L.	Alg.
11. Calliergonella cuspidata. GEWOON PUNTMOS.	A3.	T.	Alg.
12. Ceratodon purpureus. PURPERSTEELTJE.	A3.	T/E/L.	Alg.
13. Dicranella heteromalla. GEWOON PLUISJESMOS.	A1.	T.	Alg.
14. Dicranoweisia cirrata. GEWOON SIKKELSTERRETJE.	A3.	E.	Alg.
15. Drepanocladus aduncus. MOERASSIKKELMOS.	A3.	T.	Alg.
16. Eurhynchium praelongum. FIJN LADDERMOS.	A3.	T.	Alg.
17. Funaria hygrometrica. GEWOON KRULMOS.	A2.	T.	Alg.
18. Grimmia pulvinata. GEWOON MUISJESMOS.	A3.	L/E.	Alg.
19. Herzogiella seligeri. GEKLAUWD PRONKMOS.	A1.	E.	Vrij zeldzaam.
20. Hypnum cupressiforme. GESNAVELD KLAUWTJESMOS.	A3.	T/E.	Alg.
21. Hypnum jutlandicum. HEIDEKLAUWTJESMOS.	A1.	T.	Alg.
22. Leptodictyum riparium. BEEKMOS.	A3.	T/E/L.	Alg.
23. Orthotrichum affine. GEWONE HAARMUTS.	A3.	E.	Alg.
24. Orthotrichum anomalum. GESTEELDE HAARMUTS.	A3.	L.	Alg.
25. Orthotrichum diaphanum. GRIJZE HAARMUTS.	A3.	L/E.	Alg.
26. Pohlia nutans. GEWOON PEERMOS.	A2.	T.	Alg.
27. Polytrichum formosum. FRAAI HAARMOS.	A3.	T.	Alg.
28. Pseudocrossidium hornschuchianum. SPITS SMARAGDSTEELTJE.	A3.	T.	Alg.
29. Rhynchostegium confertum. BOOMSNAVELMOS.	A3.	E/L.	Alg.
30. Rhytidiadelphus squarrosus. GEWOON HAAKMOS.	A3.	T.	Alg.
31. Schistidium crassipilum. MUURACHTERLICHTMOS.	A2.	L.	Alg.
32. Tortula muralis. GEWOON MUURSTERRETJE.	A3.	L/E.	Alg.

LEVERMOSSEN [Hepaticae].

1. Lophocolea heterophylla. GEDRONGEN KANTMOS.	A2.	E.	Alg.
2. Marchantia polymorpha. PARAPLUUTJESMOS. (Mond. med. F. van Oosterhout).	A1.	T.L.	Alg.

TOELICHTINGEN

Kolom 1. Betreft de plaatselijke abundantie.

A1 = Van de betreffende soort werd één plant aangetroffen.

A2 = Van de betreffende soort werden twee tot vijf exemplaren aangetroffen.

A3 = Van de betreffende soort werden meer dan vijf exemplaren aangetroffen.

Onder het begrip 'plant' wordt verstaan: één samenhangende pol, kussen(tje), zode, mat enz.

De totale omvang (biomassa) is soortafhankelijk en varieert van zeer klein tot zeer fors.

Kolom 2. Betreft de groeiwijze.

T = Terrestrisch.

E = Epifytisch (op bomen en/of struiken).

L = Lithofytisch. Op steensubstraten.

H = Hydrofytisch. In of onder water; (niet aangetroffen).

Een aantal mossoorten is niet substraatgebonden.

Kolom 3. Betreft de landelijke verspreiding.

Betreffende soort is algemeen indien aangetroffen in meer dan 12.5% van de Nederlandse uurhokken, (meer dan 210).

Betreffende soort is vrij zeldzaam indien aangetroffen tussen 5 en 12.5% van de Nederlandse uurhokken, (= 85 - 210).

De grootte van een uurhok bedraagt 5 x 5 vierkante kilometer.

Let op: Bij dit gegeven is slechts de presentie van belang. De abundantie is hierbij geheel buiten beschouwing gebleven.

De naamgeving van de in dit rapport opgevoerde Bladmos- en Levermossoorten zijn ontleend aan:

1. Standaardlijst Nederlandse Blad-, Lever- en Houtmossen.

G. Dirkse, H. Duing en H. Siebel. December 1999.

2. Nederlandstalige naamlijst van de mosflora van Nederland en België.

H. Siebel, e.a. November 2002.

CONCLUSIE.

Dezerzijds is het de opvatting dat het Onderwaterpark Rauwbraken niet alleen van groot belang is voor recreatieve doeleinden maar daarnaast zeker een aanwijsbare natuurwaarde bezit. Van deze natuurwaarde kan m.i. ook in educatieve zin ruim gebruik gemaakt worden. Hoewel de bryoflora zich daar minder toe leent zijn er voldoende andere natuuraspecten aanwezig aan de hand waarvan, bijvoorbeeld de schooljeugd de 'natuur' beter kan leren kennen.

Voorgaande lijkt voldoende argument voor het (verdere) bestaansrecht van het 'Onderwaterpark Rauwbraken'.

Rijen, 29 november 2004

Chr. Buter.